

ראשית
צמיחת
גאולתנו

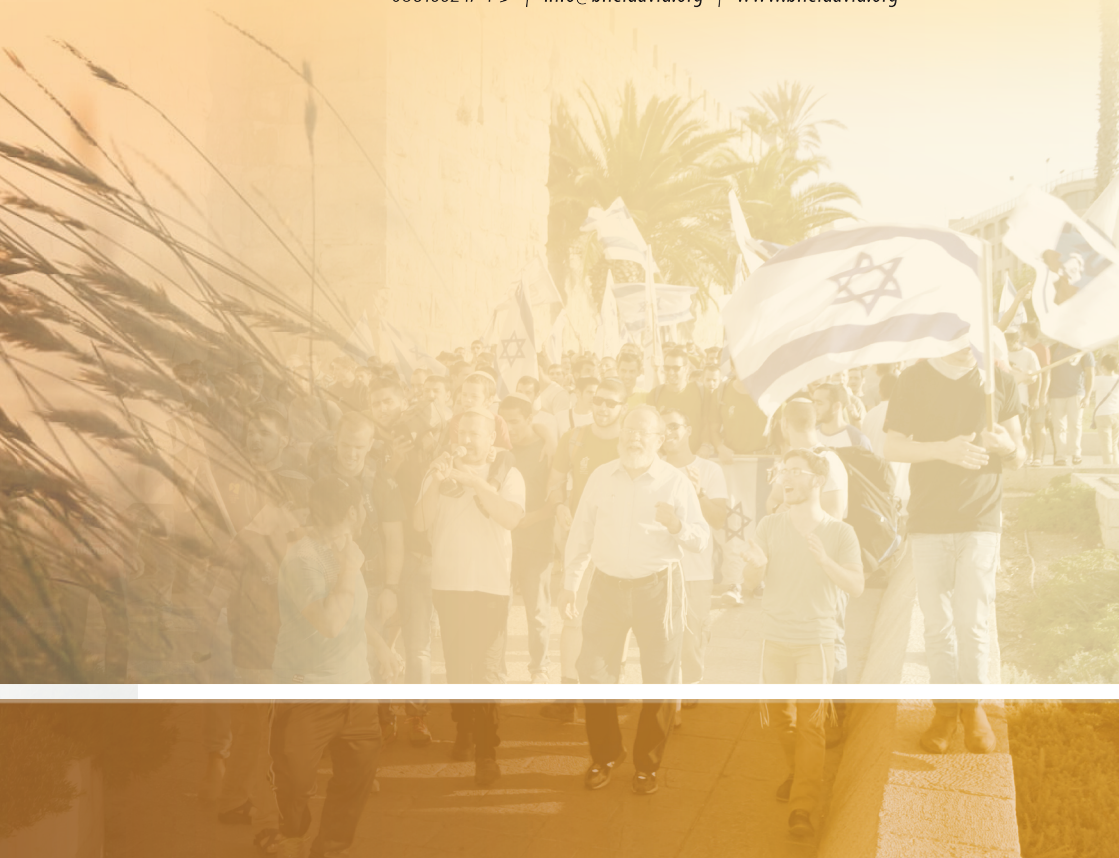
הרב אלי סדן

יוצא לאור לכבוד **75** שנה למדינת ישראל
ולהולדתו של הרב אלי סדן

מכינה ישיבתית לצה"ל	ישיבה גבוהה	ישיבה לבוגרי צבא
עוז ואמונה ת"א	שלוחת הבקעה מעלה אפרים
מדרשה לבנות דניאלי תפוח	שלוחת דרך אבות בני ראם

רח' הארז 4 ע"י, ד"נ אפרים 4482800, ISRAEL 4482800, ELI, DN EPHRAIM
טל' 88 78 940 2- (972). פקס' 56 32 994 2- (972).
טל' 47 133247 580 | info@bneidavid.org | www.bneidavid.org

ראשית
צמיחת
גאולתנו

הקדמת העורך / עמ' 4

כולך יפה רעיתי / עמ' 5

א. שליחתו האלוקית של הרב קוק זצ"ל

ב. סדר הגאולה

ג. תהליך החזרה לארץ ישראל

שמחתנו ביום עצמאותנו / עמ' 18

א. רוח גבורה מן קדם ה'

ב. בואו ורשו את הארץ

ג. תחיית המתים של עם ישראל

© כל הזכויות שמורות לבני דוד

מותר להעתיק ולפרסם חלקים מהספר שלא למטרות מסחריות

אייר תשפ"ג

עורך: **אופיר שוקרון**

עריכה לשונית: **אלעד ברנד**

עיצוב והפקה: **ברכץ בית אל** | 052-4295345 | barkatsbetel@gmail.com

לפרטים ולהזמנות: **בני דוד**, הארד 4 ע"י 4482800 | 02-9407888, info@bneidavid.org

ניתן להאזין לשיעורים נוספים מבית המדרש של בני דוד

באתר האינטרנט **www.bneidavid.org**

ברכת מזל טוב ורפואה שלמה
לרב אלי סדן

שיום העצמאות ה-75 של מדינתנו
הוא גם יום הולדתו.

יהי רצון שיזכה ה' בעוד שנים רבות
של לימוד תורה, העמדת תלמידים
ועצה והדרכה ליחידים ולכלל
מתוך בריאות איתנה וברכה גדולה

הקדמת העורך

אייר תשפ"ג

לכבוד יום העצמאות ה-75 של מדינת ישראל, מובאות בחוברת זו שתי שיחות מאת הרב אלי סדן המבררות את המבט הנכון על מדינת ישראל ותהליך הגאולה, כפי שלימדנו הרב קוק זצ"ל.

השיחה הראשונה **"כולך יפה רעייתי"** עוסקת בבירור חידושו של הרב זצ"ל בביאור הביטוי "דור עיקבתא דמשיחא טב מלגאו וביש מלבר", ובהסברו המעמיק של הרב לתהליכים העוברים על עם ישראל עם החזרה לארץ. השיחה נערכה מתוך שיעורים שנמסרו בפני תלמידי המכינה והישיבה הגבוהה בשנת תשפ"ג.

השיחה השנייה **"שמחתנו ביום עצמאותנו"** נאמרה בבית המדרש של המכינה ביום העצמאות בשנת תשפ"ב. בשיחה מתבררים שלושה רבדים בשמחת יום העצמאות. שתי השיחות משלימות זו את זו, ובונות יחד מהלך אחד.

את השיחות הללו ואת היסודות המתבררים בהן זכינו לשמוע בעל פה מפי הרב אלי, וודאי שאינה דומה המילה הכתובה על הדף למילה היוצאת מן הפה ומן הלב בחיות גדולה. כבר אמרו חכמים ש"דברים שבעל פה - אי אתה רשאי לכותבם" (גיטין ס א), ונוסיף אנו, שלא רק אי אתה רשאי, אלא גם אי אתה יכול, משום שאין הכתיבה מעבירה את זרם החיים והאמונה העובר דרך השיחות החיות. ומכל מקום, פטור בלא כלום אי אפשר. השתדלנו ככל יכולתנו לשמור על סגנון הרצאת הדברים, ותפילתנו שימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

נציין כי חוברת זו יוצאת לאור ביוזמת מוסדות בני דוד, ידידים ותלמידים, והרב אלי לא עבר על השיחות בטרם פרסומן. כל טעות, אי דיוק ושגיאה יש לייחס אלינו.

כולך יפה רעיתי

פרק א

שליחתו האלוקית של הרב קוק זצ"ל

באגרת משנת תרס"ח כתב הרב קוק לרב יצחק הרצוג:

"אנכי הנני עושה את שלי. ידעתי כי למחיה שלחני ד' אל אדמת הקודש, והנני מוצא לעצמי חוב קדוש לדבר כפי רוחי הפנימי, בעבור שמו הגדול, ועבור עמו ונחלתו" (אגרות ראי"ה, אגרת קמו).

עלינו להבין את כוונת הרב במילים הללו.

באותם ימים הרב קוק לא היה הרב היחיד בארץ ישראל. היו בארץ תלמידי חכמים גדולים וחשובים בנגלה ובנסתר. אמנם לית מאן דפליג שישנה ברכה בכל תלמיד חכם שמגיע לארץ ישראל, ואין ספק שבמסגרת תפקידי הרבנות של הרב הוא פעל ועשה רבות, אך עדיין אין בכך כדי להצדיק את הביטוי "ידעתי כי למחיה שלחני ד' אל אדמת הקודש". זהו ביטוי ששייך לעניין אחר, לשליחות אלוקית מיוחדת של הרב קוק, ואת השליחות הזו עלינו להבין.

אהבת ישראל ולימוד זכות על הכלל

לפני שנבין את שליחותו המיוחדת של הרב, יש להקדים יסוד חשוב.

כותב הרב:

"אהבת ישראל והעבודה של הסנגוריה על הכלל ועל הפרטים איננה רק עבודה הרגשית לבדה, כי אם מקצוע גדול בתורה וחוכמה רחבה" (אורות ישראל ד, א).

הרב מלמד שאהבת ישראל אינה מתחילה ברגשות אלא בדעת. **"וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וְהָשִׁבְתָּ אֶל לְבָבְךָ"** (דברים ד לט) - תחילה מופיעה הדעת, ובעקבותיה מתעורר הלב.

בפסקה הבאה, מסביר הרב מניין צריכה לנבוע אהבת ישראל:

"אהבת ישראל היא תולדה מהאמונה באור האלוקי של כנסת ישראל, שהוא [האור האלוקי] לה סגולה עצמית שלא תזוז ממנה בכל חליפות הזמנים" (אורות ישראל ד, ב).

"עם זו יצַרְתִּי לִי תְהִלָּתִי יִסְפְּרוּ" (ישעיהו מג כא) - ריבונו של עולם נטע בתוכנו נשמה כללית אלוקית ונצחית. הבחירה האלוקית בעם ישראל שהחלה ב"אַתָּה הוא ה' הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּחַרְתָּ בְּאַבְרָם" (נחמיה ט ז) ונחתמה במעמד הר סיני כאשר "הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לְעַם לְה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים יז ט) - לעולם לא תוחלף ולא תשתנה.

ממשיך הרב:

"ביותר צריכה האהבה העליונה הזו, וסיבתה [שהיא] האמונה הפנימית בשורש האלוקי שלה, להיות מתעוררת בקרב אנשי לב בעת ירידתה של האומה, בעת אשר רמיסת קודש וזלזול דת יראו בכל תוקף ועוז".

במיוחד כאשר יש רמיסה של קודש, כאשר יש זלזול בדת, צריכים אנשי לב:

"להבחין שעם-כל-זה כח ישראל גדול הוא ועצום לאלהיו, ולהסתכל במאור הפנימי, החודר את רוח הכלל, ושמשכנו הוא גם כן בכל נפש פרטית שבישראל בגלוי או בסתר, גם בנפש הנסוגה מאד, אשר סרה הרבה מדרך ד".

ולזה מוסיף הרב דבר נוסף:

"הגילוי שמגלה הצדיק האוהב את עצמיותה של האומה בכל עז חיון, את הטוב האלהי הצפון בקרבה [של האומה], פועל לטובה על האיש העוסק בסניגוריה האמיתית הזאת, לרוממו מעל שפלות החיים הגסים והמוגבלים, ההולכים קדורנית בזעפם העגום.

והפעולה חוזרת באורח סגולי על כללות האומה ופרטיה, להכניס בהם כח מעורר לחן ולחסד-אל, שיפלט להם אורח לתשובה מאהבה".

אומר הרב: מי שאוהב את עצמיותה של האומה, זה פועל תחילה עליו. זה מרומם אותו. העין הטובה פועלת בראש ובראשונה על בעל העין. ואחר כך הפעולה חוזרת ומרימה גם את כלל עם ישראל.

כולך יפה רעיתי | שליחתו האלוקית של הרב קוק זצ"ל

אולם כדי להסתכל בעין טובה באמת, יש להבין מהי עין טובה. **עין טובה אין פירושה להתעלם מכל הבעיות!** ובדיוק זה מה שאומר הרב בפסקה הבאה:

"האהבה הגדולה שאנחנו אוהבים את אומתנו לא תסמא את עינינו מלבקר את כל מומיה" (אורות ישראל ד, ג).

"את אשר יאהב ה' יוכיח" (משלי ג יב). העובדה שאנחנו אוהבים את עם ישראל, מאמינים בעם ישראל ויודעים שזה עם הנצח, לא מביאה אותנו לעצום עיניים ולהתעלם מכל הבעיות. אדרבה, היא מגבירה בתוכנו את תחושת האחריות על כלל האומה, ועל ההתנהגות הראויה לה. עלינו למחות כנגד המומים הקיימים באומה, אך יחד עם זאת:

"אבל הננו מוצאים את עצמיותה אחרי הביקורת היותר חופשית נקייה מכל מום. כולך יפה רעייתי ומום אין בך" (שם).

עלינו להתרגל להתמקד ב**שני דברים: התנהגות האומה בפועל, ועצמיות עם ישראל**. מצד העצמיות, מצד הסגולה הנשמטית, מצד המהות של הכלל - "כְּלֶךְ יִפָּה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בְּךָ" (שיר השירים ד ז). המום מתגלה בהופעה החיצונית.

מי שלא אוהב את האומה אהבה אמיתית אינו יכול להדריך אותה. אמא יכולה לחנך את בנה ולומר לו מה ראוי לו ומה אינו ראוי לו דווקא משום שהיא אוהבת אותו, בטוחה בו ומאמינה בטוב שבו.

טב מלגאו וביש מלבר

החובה וההכרח של אהבת ישראל אינם חידוש של הרב זצ"ל. חז"ל, הראשונים והאחרונים עוסקים בזה רבות.

חידושו של הרב הוא בהסבר המיוחד של מאמר חז"ל שלקוח מתיקוני הזהר על דור עיקבתא דמשיחא שהוא:

"טב מלגאו וביש מלבר" (תקנ"ז צג ב).

רבים חושבים שפירושו של מאמר זה הוא שאף על פי שדור הגאולה הוא רע בחיצוניותו, עדיין הוא טוב בפנימיותו.

אולם פירוש זה אינו נכון.

מדוע? כי עניין זה של טוב בפנימיות ורע בחיצוניות נכון בכל הדורות. זה לא מיוחד את דור עיקבתא דמשיחא. תמיד "ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא", "ואף על פי שחוטאים נקראים בנים".

אז מהו הפירוש?

מסביר הרב: דור עקבתא דמשיחא הוא "טב מלגאו" - הוא טוב בפנימיותו יותר מכל הדורות. העוצמה של הטוב היא כל כך גדולה, אלא שמפני שלא הכנו לה כלים מתאימים, לא למדנו אמונה ולא ביררנו את המושגים הרוחניים, אז אין הדור יכול לגלות טוב פנימי זה, ולכן אותו הטוב עצמו הוא גורם ל"ביש מלבר". **לא למרות שהוא "ביש מלבר" הוא "טב מלגאו", אלא בסדר הפוך - בגלל שהוא "טב מלגאו" מאוד מאוד, לכן הוא "ביש מלבר".**

זו הסיבה לכך שהרב ראה את תפקידו העיקרי בסלילת דרך רוחנית להוציא את הטוב הגנוז הזה מן הכוח אל הפועל. ועל זה כתב הרב:

"ידעתי כי למחיה שלחני ה' אל אדמת הקודש".

◆ פרק ב ◆

סדר הגאולה

סדר גאולתם של ישראל הוא מורכב מאוד. "בעקבתא דמשיחא חוצפה יסגי" ו"אורות וצללים משמשים בעירבוביה". אנו חיים במציאות בלתי מובנת שבמרכזה סתירה קשה מאוד לפתרון.

מצד אחד, אחרי אלפיים שנות גלות קשות ונוראות ריחם עלינו ה' וזכינו לקיבוץ גלויות. כשעליתי לארץ לפני 74 שנים בתור תינוק בן שנה גרתי באוהל דו-משפחתי במעברה על דיונות שהיום קוראים להם כפר סבא. אמא שלי הלכה לתחנת חלוקת מזון לקבל כוס חלב וביצה, כי לא היה אוכל בארץ. בסך הכל 600,000 יהודים היו בארץ, וההערכות היו שמדינת ישראל לא תוכל לעמוד במלחמה הצפויה.

מאז עברו פחות משבעים וחמש שנה, והפלא ופלא - למעלה מ-7,000,000 יהודים בארץ, ארץ ישראל נותנת פרותיה בעין יפה, ומדינת ישראל משגשגת ביטחונית וכלכלית. ישנם מקורות רבים שמביאים אותנו להבין שאנו בעיצומה של "אתחלתא דגאולה", אבל גם מי שמבין כך, ואפילו מי שלא מאמין בד' ולא מקיים מצוות רואה את הנס והפלא הזה.

עם זאת, גם בתקופות הקשות ביותר לעם ישראל לא הייתה עזיבה גדולה כל כך של תורה ומצוות כמו זו שאנו עדים לה בימינו אלה. ולא זו בלבד אלא שישנה אפילו מלחמה ציבורית נגד התורה ונגד הזהות היהודית!

כיצד שני הדברים עולים בקנה אחד!?

מאז דורו של הרב קוק ועד ימינו אלה היו וישנם תלמידי חכמים רבים וחשובים שמוסיפים אמונה, תורה וקדושה בעם ישראל. אך איש מהם לא נתן הסבר רחב, בהיר ועמוק של התהליכים שעוברים עלינו כפי שנתן לנו הרב קוק. **בעניין הזה היה הרב קוק יחיד בדורו, ואלמלא משנתו לא היינו מוצאים את ידינו ואת רגלינו.**

מן הראוי לציין, כי השאלה איך להתנהל בפועל בתוך האורות והצללים הללו שמשמשים בעירבוביה היא אולי השאלה הקשה ביותר בדור הזה. אולם קודם

לכן יש לברר את העמדה הנפשית, את ההבנה וההסתכלות, ורק אחר כך את הפעולות המעשיות.

ירידה בחיצוניות ועלייה בפנימיות

את הסתירה הזו מבאר הרב במקומות רבים. אחד המקומות הוא אגרת ששלח הרב זצ"ל לרב דב בער מילשטיין.

ראשית מקדים הרב שדברים אלו שהוא מבאר מקורם בסתרי תורה:

"הנה, אהובי, אלה הם מהעניינים העומדים ברומו של עולם ומקורם קודש ברזיתורה. ולא הבת ידידי ארמוז לו בקצרה:

כלל גדול הוא, שאף על פי שהעולם יורד תמיד בירידה אחר ירידה, מכל מקום אין זה כי אם מצד החיצוניות שלו, דהיינו שהמעשים והמידות נופלים ואינם בערך של דורות הראשונים מצד פרטיות הנשמות" (אגרות ראי"ה, שלב).

באופן הגלוי, במה שנראה לעין, העולם תמיד יורד. התנאים הם פחותים מנביאים, האמוראים פחותים מהם, וכך הלאה גאונים, ראשונים, אחרונים וכו'. זוהי ירידת הדורות. ודאי איננו רואים את עצמנו שווים לרמב"ם ולרמב"ן, וקל וחומר לא לרבי עקיבא ורשב"י. צריך לדעת שישנה השגחה אלוקית על סדר הדורות. בדורות הקודמים היו מוכרחות להופיע נשמות גבוהות וגדולות מאוד כדי להחזיק את מצבו של עם ישראל. אך כל זה מצד פרטיות הנשמות.

"אבל מצד הפנימיות, דהיינו כח-הכלל של כללות קדושת האומה של כנסת ישראל, כל דור ודור מוסיף על הדורות הראשונים, מפני שהקדושה מצטרפת ונמצא שהקדושה של... תורה ומעשים טובים של דורות האחרונים מוסיפה אור לשעבר גם כן".

אומר הרב: אנחנו לא מתחילים בכל דור מחדש. אלפיים שנה של מסירות נפש על תורה ומצוות לא הולכות לאיבוד. כל אותם יהודים שמסרו נפשם על קידוש ה', וכל מה שעם ישראל בנה בתוכו במשך אלפיים שנה - הכל מצטרף. "הקדושה מצטרפת". על כן, מצד הפנימיות, כל מעשה של מסירות נפש על תורה ומצוות מוסיף קדושה בכללות האומה, ויוצא שמצד פנימיות האומה היא כל הזמן רק גדלה וגדלה.

ואם נשאל: אבל בזמן הגלות היו גם חטאים, אז גם הם צריכים להצטרף?!
עונה הרב:

“עבירה אין לה פירות ולא צירוף, בסוד 'יתפרדו כל פועלי און'”.

כל העבירות הן בחיצוניות. כלומר, הן לא באות ממקור הנצח ולכן הן לא מתקיימות. הן נמחקות. איך? על ידי ייסורים. הייסורים הגדולים שעם ישראל עבר במשך אלפיים שנה מחקו ומוחקים את כל העבירות. אבל הקדושה באה מהנשמה, ממקור הנצח והיא לא אובדת, לכן הקדושה כל הזמן מצטרפת עוד ועוד.

עיקרון זה מכונה בספרים “**ננס על גבי ענק**”. **אנחנו אמנם ננסים. אף על פי שגם היום יש בעם ישראל הרבה תורה, מצוות ומסירות נפש על עבודת ה', עדיין אנו ננסים לעומת הדורות הקודמים. אך כשננס יושב על כתפי הענק – הוא גבוה יותר ממנו.**

משיח בהיכל קן ציפור

על בסיס העיקרון של ננס על גבי ענק, ממשיך הרב ומבאר יסוד גדול בתהליך הגאולה:

“על כן כללות האומה בתוכיותה היא מלאה יותר אור ד' מכפי הערך של העבר. אלא שאין הדבר נגלה לעין **עד בא משיח צדקנו, במהרה בימנו, שיצא מ'היכל קן צפור'**. כלומר: מכל הקדושות שבכח יגלה בפועל, 'וראו כל בשר יחדו'”.

הרב משתמש כאן בביטוי מיוחד שמקורו בספרים הפנימיים: “משיח יצא מהיכל קן ציפור”. פירוש הדבר הוא, שיש הבדל בין תהליך ההיריון של ציפורים לבין תהליך ההיריון של יונקים. אצל היונקים ניתן לראות חזותית ובאופן בולט את תהליך ההיריון. הבטן גדלה, וכולם רואים שלאט לאט נוצר וולד. אצל הציפורים לעומת זאת, בכל תקופת העיבור הביצה נראית אותו הדבר. מי שמתבונן מבחוץ לא יכול לראות שקורה שם משהו בפנים. האם דוגרת על הביצים, ולאט לאט

1. ראו גם אורות ישראל ד'ו: “...אין המדות הרעות הדבוקות כפסולת בתוך האוכל של קדושת ישראל, מתחברות ביחד, ובפנימיות הלב הקשר גדול ועצום, ונמצא **שצד הטוב מתאחד וצד הרע מתפזר, ויתפרדו כל פועלי און**”.

מתרדם גופו של האפרוח בלי שיש סימן כלשהו. רק ברגע שהאפרוח כבר בוגר מספיק הוא מנקר את הביצה ויוצא החוצה.

ניקח לדוגמה את ביצי היען. יען זו ציפור ענקית, והדגירה על הביצים נמשכת אצלה בין שישה לתשעה חודשים. ביצי היען הן גדולות מאוד, ויש להן קליפה עבה מאוד. מי שמסתכל מבחוץ חושב שלעולם לא יצא מזה משהו. אך ברגע שהיען מוכן - הוא מנקר את הקליפה העבה, ואז בוקעת החוצה ציפור גדולה, ומיד היא מתחילה לרוץ!

זהו משל לתהליך הגאולה. הרב מסביר שהקושי בעיקבתא דמשיחא הוא שהקליפה מסתירה את מה שמתרחש בפנים. הקליפה היא החוצפה, "חוצפה יסגיי", וזה לא מאפשר לראות שמבפנים עם ישראל מכין את עצמו לגאולה!

ישנם תהליכים נסתרים שבהם עם ישראל בונה את עצמו לקראת הגאולה. רק כאשר יגיע הזמן הקליפה תיבקע ויתגלה שהדור הזה הוא ננס על גבי ענק, שבפנימיותו הוא גדול מכל הדורות. ואז "וְרָאוּ כָּל בְּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר" (ישעיהו מ ה) - יראו שכל מה שהיה זה הכול תהליכים של בנייה, אלא שהיא בנייה נסתרת.

זהו יסוד חשוב להבנת כל שיטתו הכללית של הרב זצ"ל - כל הרע שאנו רואים היום הוא חיצוני, ויש לו תפקיד כחלק מתהליכי הבנייה של האומה. ויתרה מזו, כפי שאמרנו קודם, ה"טב מלגאו" הוא זה שגורם את ה"ביש מלבר".

לכן צריך סבלנות רבה מאד. **הרב צבי יהודה זצ"ל היה חוזר ואומר שצריך "עצבים של ברזל!"** אנחנו בתהליך של גאולה, וגם כשדברים מסתבכים ונראה שהכל הולך לאבדון, יש לדעת שעם ישראל יתגבר על הכל, ולא להיכנס לפאניקה. זוהי העמדה הנפשית שצריכה להיות בזמני משבר בדור הזה.

לכן, מצד אחד לא צריך להילחם בגסות ופראות כי זה עכשיו על החיים ועל המוות, ומצד שני גם לא צריך להגיד "טוב אין ברירה צריך להתפשר ולוותר כי עוד מעט הכול ילך לאבדון".

הגאולה מתקדמת, אנחנו רואים בעיינינו כבר שבעים וחמש שנים שהכל מתקדם. בניין התורה מתקדם, כמות הישיבות וכמות לומדי התורה ושומרי השבת גדלה. זה מפני שבפנימיות הכול טוב וקודש.

תהליך החזרה לארץ ישראל

מה קורה כשחוזרים לארץ

כדי להבין נכון את מה שקורה בתקופתנו, יש לשאול שאלה כללית כואבת עד מאוד:

כבר אצל אבותינו, אחרי שריבונו של עולם הוציא אותנו ממצרים באותות ובמופתים, הביא אותנו להר סיני, נתן לנו את תורתו, הביא אותנו לארץ ישראל, עזר לנו מול שבעה עמי כנען והעמיד לנו נביאים - היינו מצפים שעם ישראל ילך בדרך התורה. אך כבר בתקופת השופטים, מיד אחרי הכניסה לארץ - "וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָרַע בְּעֵינֵי ה' וַיַּעֲבְדוּ אֶת הַבְּעָלִים" (שופטים ב א). לא מדובר על מאות שנים אחרי הכניסה לארץ. אלו אנשים שאבא או סבא שלהם עמדו על הר סיני! וזה הדור "ששופט את שופטיו", שעובד את הבעלים, עושה את פילגש בגבעה ומקים את פסל מיכה.

וזה קרה פעם נוספת:

אחרי כמה מאות שנים הגיעו דוד ושלמה. הם הרימו את כלל ישראל למדרגה רוחנית גבוהה מאוד ובנו את בית המקדש. יש בתנ"ך ובחז"ל תיאורים נפלאים של גודל הקדושה, השמחה והרוממות שהיו בחנוכת המקדש! אך מיד אחר כך - ירבעם ורחבעם פילגו את הממלכה, ושוב הוצבו עגלים בדרך ובבית אל. בני ישראל חטאו בעבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים ויצאו לגלות.

ושוב, אחרי שבעים שנה גאל ה' את ישראל. עזרא ונחמיה, חגי וזכריה, מלאכי וזרובבל עלו לארץ והתחילו לבנות את בית מקדש השני. חזרה העבודה, נבנתה ירושלים ונבנו חומותיה. אולם כמה עשרות שנים אחר כך החלה תופעת ההתייונות. אלה לא היו אנשים חלשים ומסכנים. זו הייתה האריסטוקרטיה - משפחות כהונה שלמות מתייונות! וגם אחרי שהמכבים נלחמו וניצחו רבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים - קם ינאי המלך, נכדו של שמעון החשמונאי הרג את חכמי ישראל ונעשה צדוק!

אם כן, אנחנו רואים שזה לא אירוע חד פעמי או מעידה מקרית. **פעם אחר פעם,**

כשאנו בגלות אנו שומרים על התורה והמצוות במסירות נפש שלא תאמן, וכשמגיעים לארץ מיד רצים ללמוד מדרכי הגויים.

כיצד ומדוע הדבר קורה?

ממלכת כהנים וגוי קדוש

כדי להבין את העניין, עלינו להיזכר תחילה ביסוד חשוב.

כשעמדנו על הר סיני, קיבלנו מהקב"ה שתי משימות:

"וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמַלְכֵת כֹּהֲנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ" (שמות יט ו).

"גוי קדוש" זו הקדושה העצמית של עם ישראל. "ממלכת כהנים" זו השפעה על אומות העולם.

הקדוש ברוך הוא רוצה שנתקן עולם במלכות שדי: "וכל בני בשר יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ, יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל בוך תישבע כל לשון" (תפילת "עלינו לשבח"). הקב"ה ברא את העולם כולו כדי שיהיה טוב לכל הברואים². אמנם הוא התגלה אלינו בייחוד, הוציא אותנו ממצרים ונתן לנו תורה, אבל חלק מהתכלית של כל הקורות אותנו היא גם שגשפיע על כל אומות העולם. לכן אבי האומה נקרא אברהם "כִּי אֲבִי הַמֶּזֶן גֹּזֵם נִתְתִּיךָ" (בראשית יז ה). לכן בהר סיני קיבלנו משימה לא פשוטה בכלל - להיות גם "גוי קדוש", כזה שמשפיע על האומות ומביא אותם לדעת ה'.

ומדוע זו משימה לא פשוטה?

כי בשביל להשפיע צריך קשר. אי אפשר להשפיע על מי שאין לך שום קשר אליו ושום יחס איתו. וכאשר יוצרים קשר ויחס, קיימת הסכנה שגם עלולים להיות מושפעים.

2. הנחת היסוד שלנו שממנה אנחנו יוצאים לדרך היא שהקב"ה הוא טוב, כך אנחנו מבינים את המושג האלוקי, ולכן אברהם אבינו שהוא הראשון שקרא בשם ה', שם י-ה-ו-ה, הוא היה איש החסד הגדול. כמובן, איננו יכולים לומר שום דבר על הקב"ה בעצמו, שהרי הוא אינסוף, וזה היסוד של אמונת ישראל שבניגוד לגויים שמנסים לצייר את אלוקים בצורות שונות (החל מעבודה זרה, ובהמשך בנצרות), אנחנו יודעים שאלוקים הוא הרבה מעל כל מה שאנו יכולים אפילו לחשוב.

“הכח המושך היותר אידאלי”

הרב מבאר בכמה מקומות שדווקא כאשר באים לארץ ישראל ומתחיל תהליך של גאולה, אז מתעוררת האחריות לקרוא בשם ה' לכל העולם.

הקב"ה 'דאג' שיהיו כמה דברים כדי שיהיה קשר בין ישראל לבין הגויים. כך למשל, יש עניינים שאין לנו כישרון אליהם בעצמנו, ואנו צריכים ללמוד אותם מהאומות:

“צדקה עשה הקב"ה עם עולמו, מה שלא נתן כל הכשרונות במקום אחד. לא באיש אחד ולא בעם אחד, לא בארץ אחת, לא בדור אחד ולא בעולם אחד, כי אם מפוזרים הם הכשרונות.

והכרח השלמות, שהוא כח המושך היותר אידיאלי, הוא הגורם להמשך אחרי האחדות המרוממה, המוכרחת לבא בעולם, והיה ביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד” (אורות ישראל ה, ב).

יש “הכרח שלמות” - הצורך של כל אומה להשלים את עצמה. הרב מלמד אותנו שקיים הכח המושך, הכח המחבר, הטוב יותר. לכן, אף ש:

“אוצר סגולת עולמים בישראל הוא גנוז”.

אכן מצד התכונה הפנימית גנוזים כל הכוחות בעם ישראל, אבל כדי שיוצר קשר ביננו לבין האומות שיאפשר לנו להשפיע להם דעת אלוקים ולהוביל לאחדות אוניברסלית, אנו חייבים לקבל גם מאומות העולם:

“כדי לאחד במובן כללי גם כן את העולם עימם, מוכרחים צדדי כשרונות מיוחדים להיות חסרים בישראל, כדי שיושלמו על ידי העולם, וכל נדיבי עמים.

ובזה יש מקום לקבלה שישראל מקבל מהעולם, וממילא פנויה היא הדרך כלפי ההשפעה. אלא שהקבלה היא מבחוץ וההשפעה מבפנים...”.

אין השפעה בלי קבלה. רואים זאת בבירור בכל פרט בחיינו. אלא שהרב מדגיש שההשפעה שלנו על אומות העולם צריכה להיות על פנימיות החיים - על האמונה, על הדעות ועל המוסר. לעומת זאת, הקבלה שלנו מהם היא רק בחיצוניות, היינו בדברים טכניים מעשיים.

אנחנו משפיעים לעולם ערכים ומוסר. כל המוסר היום מקורו בתנ"ך. בתחום הזה כנסת ישראל שלמה לגמרי והיא לא צריכה שום עזרה. לכן מלך יכול להיות דווקא "מְקָרֵב אֶחָיִד" (דברים יז טו), כי תפקידו של מלך זה לבנות אומה על פי התורה, רק על פי התורה. אולם מצד חיצוניות החיים יש לנו הרבה מה ללמוד מאומות העולם. מי שמכיר מעט את הספרות על התקופה שלפני קום המדינה יודע שהרבה מאוד ממפעלי התחייה של עם ישראל בארצו נעשו בידי אנשים שלמדו זאת מהגויים. חיל האוויר הישראלי הוקם על ידי יהודים ששירתו גם בצבא הבריטי, האמריקאי והרוסי, כך גם החקלאות ועוד.

הבעיה היא שכאשר לומדים מהגויים אז לומדים גם את הטוב וגם את הרע. זה נכון בפוליטיקה, בתקשורת, באקדמיה, בתרבות ובכל מיני דברים שמכעיסים אותנו. כדי שאנחנו, עם ישראל, נמלא את תפקידנו בעולם לתקן עולם במלכות שדי אנחנו צריכים להשפיע על אומות העולם, אבל אנחנו לא יכולים להשפיע על אומות העולם בלי שנקבל מהם, והרבה פעמים קבלה זו היא בעוכרנו.

הרצון לקשר עם אומות העולם, הרצון לקבל מהם כדי שנוכל להשפיע זה "הכוח המושך היותר אידיאלי", אלא שהוא מתחבא מתחת לקליפה, הוא נסתר. זה באמת כאב לב נורא. הניסיון להיות "ככל העמים בית ישראל", הניסיון לחקות את התרבות הגויית ולהיות חלק מ"משפחת העמים" הוא כואב מאוד. אולם צריך לדעת שרצון זה מתגבר דווקא בגלל שחזרנו לארץ ישראל.

בגלות לא היה לנו עניין להשפיע על אומות העולם, לכן שם הסתגרנו בתוכנו. בכל הדורות ובכל המקומות, מי שיצא מ"השטייטל", מהקהילה היהודית - התבולל ונעלם. שם לא הרגשנו את האחריות והצורך להשפיע על אומות העולם, וממילא גם לא את הצורך לקבל מהם. לכן היינו לבושים אחרת ומתנהגים אחרת. במשך אלפיים שנות גלות הבנו שהדבר הכי חשוב זה לשמור על העצמיות שלנו, על הנשמה שלנו, על התורה שלנו, ועל זה מסרנו את הנפש - להיות "גוי קדוש". ידענו שזה לא הזמן ל"ממלכת כהנים". הזמן לזה מתחיל כשחוזרים לארץ ישראל.

זה חלק מההסבר של "דור עקבתא דמשיחא טב מלגאו וביש מלבר". בפנימיות הדור הזה הוא דור ענק, הוא דור של גאולה, הוא חוזר לארץ ישראל ואז מתעורר בקרבו "הכח המושך היותר אידיאלי" כדי להביא לכך שיהיה ה' אחד ושמו אחד. איך? על ידי השפעה על כל אומות העולם, ולכן הוא מרגיש צורך ליצור קשר עם

כולך יפה רעיתי | שליחתו האלוקית של הרב קוק זצ"ל

אומות העולם. אבל כיוון שהוא לא סלל את הדרך אז זה קורה בצורה מעוותת, ו"חוצפא יסגי"³.

במקומות אחרים⁴ הרב מסביר דבר נוסף. כל החסרונות והלכי הרוח שהכשילו אותנו בבית שני חוזרים ומתעוררים כשעם ישראל חוזר לארץ. הסיבה לכך היא שדור זה גדול יותר מכל הדורות הקודמים, ועכשיו יש בכוחו להתגבר ולתקן את אותם הדברים. את מה שלא הצלחנו לעשות בבית שני, עלינו לעשות כיום.

כוח התיקון - תורה

איך מתקנים? תורה.

חז"ל ברוח קודשם ידעו כבר בתחילת ימי בית שני שהמקדש עתיד להיחרב. לכן, התנאים בכל תקופת בית שני היו עסוקים בהעמדת התורה. רבי יהודה הנשיא חתם את המשנה שהיא היסוד של תורה שבעל פה, ואחר כך נכתבה הגמרא כדי שתהיה מזון לאלפיים שנות גלות ארוכה וקשה.

המשימה העיקרית היא לבנות תורה ודעת אלוקים בעם ישראל. רק כך נוכל להעמיד מדינה שלימה שמתנהלת על פי תורה. דעת אלוקים, אמת, בעומק ובגדלות שמתאימה לדור של גאולה - זה מה שיבקע את הקליפה, ו"וראו כל בשר כי פי ה' דיבר"!

3. הטעות הכי גדולה שאני מוצא אצל אלה שלומדים את כתבי הרב קוק באופן שטחי היא שנותנים לגיטימציה להרבה דברים שאנחנו מתנהגים כמו אומות העולם. זה לא מה שהרב אומר פה. ממש לא.

4. ראה מאמרי ראי"ה, חג שבועות.

שמחתנו ביום עצמאותנו

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

לפני כל ההסברים, ולפני שנצלול לעומק הדברים, צריך לדעת - "זה היום עשה ה'", ולכן "נגילה ונשמחה בו" (תהילים קיח כד).

עוד נצטרך להסביר זאת באריכות. כיצד אנו אומרים שזה היום עשה ה', בעוד שמבחינה מעשית לא בנס גלוי נבנתה המדינה, אלא אנשים רבים, טובים ויקרים, בנו את המדינה במסירות נפש. אך תחילה יש להבין שזה היום עשה ה'.

אין כל דרך להבין את מה שקרה במאה וחמישים השנים האחרונות, בלי להבין שהכול היה מכוון אל היום הזה. ישנן אין ספור דוגמאות, אך נביא כאן רק דוגמה אחת.

כאשר עצרת האומות המאוחדות עמדה להתכנס להצבעה בדבר חלוקת ארץ ישראל והקמת המדינה, קרה דבר פלא. את ההחלטה לתמוך בהקמת המדינה קיבל נשיא ארה"ב בניגוד מוחלט לעמדת מזכיר המדינה שלו ג'ורג' מרשל. מרשל, שהיה הרמטכ"ל של צבא ארה"ב במלחמת העולם השנייה, התנגד נחרצות לתמיכה בהקמת המדינה. הוא לא היה אנטישמי, אלא שהוא הבין שאין למדינת ישראל כל סיכוי לשרוד אם תוקם. הוא ידע שמיד עם הכרזה על הקמת מדינה תפרוץ מלחמה כשחמשת צבאות ערב יפתחו במתקפה, והיה לו ברור שהמדינה הקטנה הזו לא תחזיק מעמד. הוא ניסה לשכנע את הנשיא טרומן 'לא לקבל החלטות מהבטן'¹.

שישה ימים לפני הקמת המדינה שלח מרשל שליח למשה שרת, שהיה אז שר החוץ ואמר לו: 'שמע ידידי, אין לכם שום סיכוי שבעולם. אם תקימו מדינה

1. להרחבה חפשו ברשת "הסיפור האמיתי שמאחורי הצבעת כ"ט בנובמבר".

וצבאות ערב יילחמו בכם - לא תקבל ממני שום עזרה, ואל תבוא אפילו לבקש'. עם המסר הזה הגיע משה שרת אל המועצה הזמנית של הנהגת היישוב בארץ בראשות בן גוריון. בן גוריון ביקש ממנו לספר את מה שנאמר לו, אך לא להביע עמדה אישית. שרת סיפר מה אמרו האמריקאים. כולם היו בטוחים שהוא יסיים ויאמר שאי אפשר להקים את המדינה, אך בכל זאת, עד היום לא ברור למה, הוא סיים במילים: אין ברירה, צריך להקים את המדינה.²

לאחר מכן התכנסה המועצה הזמנית של הנהגת היישוב היהודי בארץ, וברוב קטן של שישה נגד ארבעה (עם שלושה נעדרים) הוחלט על הקמת המדינה. לימים רשם בן גוריון ביומנו שבאותו יום לא יצא עם ההמון לרקוד ברחובות, כי ידע מה עומד להתרחש.

זהו סיפור אחד מיני רבים, שבהם לפי הנסיבות הריאליות היה ברור ש'זה לא ילך', ולמרות זאת קרה הנס. אז "זה היום עשה ה', נגילה ונשמחה בו".

ישנם שני פירושים בפסוק הזה.

הראשון - אשרנו, מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו שזכינו אחרי אלפיים שנה ליום הקמת המדינה, ולכן "נגילה ונשמחה בו" - **ביום**.

השני - שעלינו לזכור שזה היום עשה ה'! ולכן "נגילה ונשמחה בו" - **בה'**.

2. רבנו הרב צבי יהודה קוק זצ"ל כתב על אומץ ליבם של נבחרי הציבור בתש"ח, שהעיוז להכריז על הקמת המדינה אף שידעו והבינו שהם יוצאים למלחמה קשה ביותר מול פלישת צבאות ערב החפצים למנוע את הקמת המדינה. וזו לשונו: "אומץ הגבורה הזה.. הפיך בתוכנו אלקי אבותינו.. הוא הנהגו יסודם ושורשם של כל הניסים והנפלאות (שהיו לנו במלחמת השחרור)... כי רוח הגבורה והדעת המתגלה באדם להתגבר על כוחות המשחיתים ומתנגדים לקיומו, הוא נס המופיע ממרומים... העושה את ההתעוררות וההתאמצות, את ההתחכמות וההתגברות - לתנופת הצלה והתקומה!... על אחת כמה וכמה בעניין כל ישראל ומהלך ישועתו, ומעשה הצלתו ותקומתו... רוח גבורה זה נמשך ממקור הנשמה של כנסת ישראל כולה.. מאת הנותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה, למתנחלים עליה וכו'!" (לנתיבות ישראל, לתוקף קדושתו של יום עצמאותנו).

שלושה רבדים בשמחת יום העצמאות

ישנם שלושה רבדים, שלוש קומות, בשמחת יום העצמאות.

◆ רובד ראשון ◆

רוח גבורה מן קדם ה'

הקומה הראשונה היא הנס שאחרי אלפיים שנות גלות, קמים לפתע אנשים שאומרים 'זהו! אנו רוצים מקלט בטוח, רוצים להיות עם חופשי בארצנו!'. רגשות כאלו של גבורה אדירה מופיעים אצל אנשים שנולדו עבדים תחת יד הצוררים בגלות - זאת רוח ה'. כך מתרגם יונתן בן עוזיאל את המילים "וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ ה'" שנאמרות על שופטי ישראל, יפתח ושמשון ועוד, כשהם מתעוררים להושיע את ישראל - "רוּחַ גְּבוּרָא מִן קִדְמֵי ה'".

אין אח ורע בכל ימי ההיסטוריה לכך שעם שעסק אלפי שנים בהישרדות תחת עול הפריץ, מגדל מתוכו דמויות ענק של גיבורים שעולים לארץ ומתחילים לבנות את המדינה. זה הפלא הראשון.

ובהר ציון תהיה פליטה

ישנו פרט חשוב הקשור להקמת המדינה והוא שגדולי ישראל ידעו שאין ברירה אלא לעלות ארצה ולהקים כאן מדינה. ישנם מקורות רבים לדבר, ואציין שניים מהם.

כותב רבי הלל משקלוב, תלמידו הקרוב של הגר"א:

"ומי גדול לנו בכל הדורות האחרונים כרבינו הגר"א קדוש ישראל, אשר בדברים חוצבים להבות אש האיץ בתלמידיו לעלות לארץ ישראל ולעסוק בקיבוץ גלויות, והרבה לזרז את תלמידיו להחיש את קץ המגולה, לקרב קץ הגאולה על ידי ישוב ארץ ישראל.

כמעט בכל יום דיבר אלינו רבינו ברטט והתרגשות, כי בציון ובירושלים תהיה פליטה, ולא לאחר את המועד. מי ימלל ומי יתאר את גודל דאגתו של רבינו בדברו אלינו הדברים כאלה וכאלה ברוח קדשו ובדמעות בעיניו" (קול התור פרק ה).

עומד הענק הגאון מוילנא וקורא לעם ישראל בבכי: "קול דודי דופק פתחי לי אַחתי רַעֲיָתִי יוֹנָתִי תַמְתִּי" (שיר השירים ה ב), אסור לאחר את המועד, כי בציון ובירושלים תהיה פליטה.

אחריו הרב קוק זצ"ל. במכתב שהוא שולח מיפו בשנת תרס"ח (1908), לפני מלחמת העולם הראשונה, כשהיטלר היה עדיין ילד קטן, הוא כותב נגד המתנגדים לעלייה לארץ בטענה שעיסוק ביישוב הארץ יביא לכפירה והתערבבות ב'חופשיים'. הוא מסביר שאכן לאדם בודד כעולה יהיה קשה להחזיק מעמד באווירה כללית חילונית, וממשיך בשאלה למה שלא יעלו קהילות שלמות עם רבנים, ישיבות וכוחות של תורה להקים ישובים של תורה וישיבות בארץ ישראל? האם בארץ הקודש יהיה קשה יותר להחזיק בתורה ויראת שמים מאשר בטומאת ארץ העמים?

והוא מוסיף וכותב:

"ועוד יותר אני אומר, באיכשהוא אם הבנים בארץ ישראל ישארו חרדים או לא - אבל וודאי שהם יהיו עם ישראל ולא יתבוללו בגויים. אבל בחו"ל שזרם הכפירה הולך ושוטף במהרה בכל מדינותינו מעט מהנערים שעוד לא נפלו מזה. אבל בארץ ישראל איך שיהיו הַנָּה עם ישראל וודאי, יהיו כי אף החופשיים שם - שם עם ישראל יקר בעניהם, כי כל מגמתם להקים את עם ישראל!".

את המסקנה למעשה כותב הרב בשנת תרפ"א, שלוש שנים אחרי מלחמת העולם הראשונה. גם אז איש לא מכיר עדיין את היטלר. הוא מדבר על ההשכלה ועל ההתבוללות הגדולה שאנו יודעים היום מה היקפה. והרב מסיים שכל מי שחפץ שזרעו לא יהיו גויים:

"יחיש וימהר לברוח רק לארץ ישראל, ובוודאי יבוא זמן שהכל יכירו את צדקת דברי...".

לצערנו, אכן התבררה צדקת דבריו. ובאמת, הלב דואב כשקוראים את דברי רש"י על הפסוק "וחמושים עלו בני ישראל - אחד מחמישה עלו, וארבע מתו בשלושת ימי האפילה" (שמות יג, יח), וצריך להתפלל שבגאולה האחרונה לא זה יהיה המצב.

לפיכך, על אף שנכון הדבר שישנם עדיין בירורים רוחניים כאן בארץ ישראל מהו ייעודו של עם ישראל ומהי זהותה של המדינה, אסור לשכוח את החשיבות

האדירה של הדבר הבסיסי שהוא עצם קיומנו כאן יחד ויכולתנו להגן על עצמנו מפני אויבנו, כמו גם מפני ההתבוללות.

אז זה היום עשה ה'! ההתעוררות הזו לחזור ולהיות עם בריא, נורמאלי, בארצו - היא רוח ה'.

כך ביארו גדולי ישראל, שקול ה' קורא בתוכנו, והוא זה שמעורר בנו את הגבורה הזו, גם כשהיא באה מתוך 'אין ברירה'. במשך הדורות אלפי יהודים נרצחו ונטבחו ב"אין ברירה", ועתה כשרואים ש"האין ברירה" מולידה כוחות אדירים של גבורה, תושייה ופיקחות - אז ברור ש"מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בְּעֵינֵינוּ" (תהילים כיח כג).

אם אשכחך ירושלים

כאשר הרצל הקים בשנת תרנ"ח (1897) את ההסתדרות הציונית, העולם הדתי לא לקח בה חלק. חמש שנים אחר כך הקים הרב ריינס את תנועת המזרחי, והצטרף להסתדרות הציונית. אחד הטיעונים שלו היה שאף על פי שהרצל ונורדאו אינם יראי שמים, עדיין הם מחויבים לרעיון של מציאת מקלט בטוח לעם ישראל. הוא הבין שזה פיקוח נפש של ממש, ולא תעמוד על דם רעך; הצלת עם ישראל היא הערך הגדול ביותר שיש בתורה!

אם אדם בגלל 'יראת שמים' מאבד את הבסיס הטבעי הזה - סימן שמשהו בחשיבה שלו משובש. ואכן יש מי שאינם מבינים כיצד המזרחי הצביע בקונגרס הציוני בעד הצעת אוגנדה של הרצל, אלא שאי ההבנה הזו נובעת מכך שאנו נמצאים כאן בארץ, יותר ממאה שנים אחר כך. הרב ריינס אמר שחלילה לא וויתרנו על ציון ועל הגאולה השלמה, אך עכשיו עסוקים פשוט בהצלת עם ישראל, ובינתיים אוגנדה זה הפתרון³.

3. כך כתב הרב ריינס במכתב להרצל כשהרעיון עלה על הפרק: "ובהסכימו לאפריקה לא אמרנו להסיח חלילה את דעתנו אף רגע מציון עיר קודשנו. ונהפוך הוא הדבר. **הסכמנו לאפריקה, מפני שעל ידה הננו מקווים להציל חלק הגון אחד מעמנו ולעשותו שלם בגופו ורוחו, ובטוב לישראל ישוב גם לארצנו. אם אין ישראל בעולם אין ציון בעולם.** וכל הימים שישראל יהיה חי וקיים, כל אותם הימים לא אבדה גם תקוות ציון".

ארבע שנים אחר כך חזר על הדברים: "צורכי העם חביבים עלי יותר מן הארץ, **ובהצעת אוגנדה אני רואה אפשרות להצלת העם** כתנאי הכרחי קודם לשיבת ציון".

כאשר הביא הרצל את תוכנית אוגנדה להצבעה בקונגרס, היה ברור שיש לו רוב ושההצעה עומדת להתקבל. ואז התרחש דבר מדהים: מתנגדי ההצעה קמו ועזבו בהפגנתיות את האולם, הלכו לחדר סמוך, התיישבו על הרצפה והחלו לשיר בדמעות "אם אשכחך ירושלים".

הרצל, שהיה מנהיג אמיתי, הבין שאם בשלב זה התנועה הציונית תתפלג - היא תתפרק. הוא הצטרף אליהם והודיע שהוא מסיר את הצעת אוגנדה מסדר היום. "מאת ה' הייתה זאת היא נפלאות בעינינו". מי שישבו שם על הרצפה ושרו לא היו המזרחי והפועל המזרחי, אלא היו אלה אנשים חילוניים. אך מי שאור ה' מאיר בקרבו, גם אם בתפיסת עולמו הוא חילוני, הוא נעשה קשור לארץ ישראל, לעם ישראל ולירושלים.

רבדים שונים יש באדם, ואסור להתבלבל ולהסתכל רק על הרובד החיצוני. כשקוראים את היוםנים של הרצל אי אפשר שלא להתפעם מהרוח האדירה שהייתה בו. הוא היה הולך ברחוב, הוגה איזה רעיון ורושם אותו, ומיד קם והיה עושה מעשה. רוח ה' שרתה בו, ולכן הרב קוק זצ"ל כתב עליו מה שכתב אחר פטירתו במאמר "המספד בירושלים".

לסיכום:

גם בתוך הרובד הבסיסי והגלוי של 'אין ברירה, חייבים מקלט בטוח, להיות עם חופשי בארצנו' - כל זמן שאדם קשור נפשית לעם ישראל ולארץ ישראל, והוא מלא רוח גבורה ומסירות נפש, אז זה קודש קודשים! זו הנשמה הישראלית שמאירה בקרבו, ורוח ה' המפעמת בו! גם אם הוא בשכלו מסביר לעצמו את הדברים אחרת. ישנם אנשים שבהשקפת עולמם הם רחוקים מאיתנו מאוד, אבל בחייהם האישיים הם מגלים גבורה ומסירות נפש לעם ישראל ולארץ ישראל, וצריך לדעת שזו רוח ה' המפעמת בהם. זו הקומה הראשונה והפשוטה.

אשר על כן, אנחנו שמחים ביום הזה עם כל עם ישראל. זו לא שמחה של הציונות הדתית בלבד, אלא שמחה על כך שחזרנו להיות גוי אחד בארץ. הרב צבי יהודה זצ"ל היה עומד על כך שביום העצמאות נצא לרחובות לשמוח יחד עם כל עם ישראל.

◆ רובד שני ◆

בואו ורשו את הארץ

מכאן אנו מגיעים אל הרובד השני.

בתוך השמחה של יום העצמאות גנוזה שמחת המצווה הראשונה שהיהודי הראשון מצטווה בה: "לָךְ לָךְ... אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶרְאֶה, וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גָדוֹל..." (בראשית יב א). לא במקרה זו המצווה הראשונה, ולא במקרה אלו גם המילים הראשונות הפותחות את הדיבור ליצחק, ליעקב, למשה וליהושע. כי **ארץ ישראל אינה רק מקלט בטוח, אלא היא ארץ הקודש, ארץ שהשכינה שורה בה, ובה ורק בה אנו יכולים למלא את שליחותנו ההיסטורית להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש.**

אמנם לצערנו אחרי אלפיים שנות גלות ההכרה בזה מטושטשת, ויש אפילו יראי שמים ותלמידי חכמים שעושים אידאליזציה מפוזר עם ישראל בעולם, בטענה שכך וודאי יש לו השפעה גדולה יותר. ההוכחה הגדולה שטעות בידם היא תחילתו של נאום הפרידה של משה רבינו בספר דברים. אחרי ארבעים שנה שהלך עם בני ישראל במדבר, הוא פותח במילים:

"ה' אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב לָכֶם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה. פָּנוּ וְסַעוּ לָכֶם וּבֵאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל כָּל שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשִׁפְלָה וּבְגִבּוֹ וּבְחֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבִּנוֹן עַד הַנְּהָר הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת. רְאֵה נְתַתִּי לַפְּנִיכֶם אֶת הָאָרֶץ בְּאוֹ וְרִשׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵתֵת לָהֶם וּלְזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם" (דברים א ו-n).

הוא לא דיבר על ואהבת לערך כמוך, ולא על שמע ישראל, אלא קודם כל: "בואו ורשו את הארץ!". והרמב"ן מסביר שישנן שתי מצוות שונות: יש את מצוות דירת ארץ ישראל שהיא מצווה פרטית על כל יהודי לעשות ככל יכולתו כדי לגור בארץ. ויש את מצוות ירושת ארץ ישראל שהיא מצווה המוטלת על האומה כולה "שלא נעזבנה ביד זולתנו מן האומות" (השגות הרמב"ן לספר המצוות, מצווה ד).

לפי זה, ישנה מצווה על האומה כולה להקים מדינה, ומדברי משה רבינו נראה שזה מה ש"ה' אלוקינו דיבר אלינו בחורב לאמר". ואכן יש לשאול היכן מצאנו בעשרת את הדיברות את מצוות הקמת מדינה?

התשובה לכך היא ברורה מאוד ויש לחזור עליה שוב ושוב. לפני מתן תורה עלה משה אל הר סיני, ושם אמר לו ה':

"כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל.. וְהֵייתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָל הָאָרֶץ. וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶת כְּהֲנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות יט ג-ו).

האור החיים הקדוש כותב שפסוקים אלו הם כמו התנאים שכותבים בשידוך שבין החתן לכלה, התנאים שבהם מבררים מה מטרת הנישואים. **כשמושה רבנו עולה להר סיני לקבל מריבוננו של עולם את 'הצעת השידוכים' לכלה, אומר לו ריבוננו של עולם שמטרת השידוכים היא: "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶת כְּהֲנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ, אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל!"** (שמות יט ו).

הקב"ה בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו כדי שנהיה סגולה מכל העמים, ממלכת כהנים וגוי קדוש. כי הקדוש ברוך הוא מלך העולם רוצה לתקן את הכל, את כל גויי הארץ, את כל משפחות האדמה, את כל ההווה כולה. והאמצעי לכך הוא "עם זו יצרתי לי תהלתִי יִסְפְּרוּ" (ישעיהו מג כא).

הקב"ה לא נתן לנו את התורה והמצוות רק כדי שכל אחד יהיה צדיק ויזכה לעולם הבא באופן פרטי, אלא כדי שנגיע לארץ ישראל ונהיה שם ממלכת כהנים וגוי קדוש, וכדי לקיים מה שנאמר לאברהם אבינו "וְהִתְבָּרְכוּ בְּזִרְעֶךָ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ" (בראשית כב יח). לכן, משה רבינו אומר לפני פרידתו מעם ישראל שמה שדיבר אלינו ה' בחורב הוא "בָּאוּ וְרָשׁוּ אֶת הָאָרֶץ" (דברים א ח), כי זה הבסיס לכל התורה והמצוות.

זה הרובד השני של השמחה ביום הזה: **אנחנו חוזרים לארץ ישראל כדי למלא שליחות אלוקית היסטורית להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש. לשם כך הקדוש ברוך הוא הוציא אותנו ממצרים, לשם כך הוא נתן לנו תורה, ולשם כך רוח מלווה אותנו 3334 שנים מיציאת מצרים ועד היום, והוא שומר עלינו, ומפיח בנו רוח למלא את השליחות.** לכן "זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו", כי סוף סוף חזרנו ארצה כדי למלא את שליחותנו.

אבל מי אמר שזאת גאולה?

ואמנם יש מי שיאמר: זה יפה מאוד מה שאתה אומר, אבל מפני חטאינו גלינו מארצנו, וכשמסתכלים על מה שקורה כאן בפועל, לא נראה שמדינת ישראל היא ממלכת כהנים וגוי קדוש! לכן אולי לא צריך לדחוק את הקץ, אלא יש לחכות שהקב"ה יביא אותנו ארצה באופן שהוא למעלה מדרכי הטבע, ואז נדע שהגיע הזמן.

זו אכן שאלה טובה.

על השאלה הזו עונה הרב קוק בהקדמה לספר "שבת הארץ" (עמ' כב ואילך). הדברים שם עמוקים ורחבים. אזכיר כאן רק נקודה אחת.

הרב אומר שייסורי הגלות ממרקים את הנפש הישראלית. העובדה שעם ישראל שמר במסירות נפש על התורה והמצוות במשך אלפיים שנה הביאה לכך שהתורה עצמה הלכה וגדלה, והלכה והתרבתה - משנה, תלמוד, גאונים, ראשונים ואחרונים. המדרש בתנא דבי אליהו (פרשה כג) מביא ששאלו המלאכים את הקב"ה כיצד הוא נושא פנים לעם ישראל, והרי אמר בתורה "האל הגדול הגיבור והנורא אשר לא ישא פנים", והשיב להם הקב"ה: "כבר נשאו לי הם פנים... שקבלו את תורת בלבב שלם". אומר הקדוש ברוך הוא: ישראל מוסרים נפשם בכל הדורות על קדושת שמי, ואני לא אשא להם פנים!?

מסירות הנפש בכל הדורות על קיום תורה ומצוות, והעצמת התורה והאדרתה, תורה שבכתב ושמעל פה, היא דבר שאין לו אח ורע. דבר שהוא למעלה מכל הסבר רציונלי והגיוני. מתוך כך נשמת האומה מטהרת ומזדככת. כל הנשמות הגדולות שמסרו את נפשם על קדושת השם במשך אלפיים שנה מצטרפות לשורש החיים של האומה ומוסיפות קדושה וטהרה בשורש החיים שלה.

הרב אומר וכמו כן גם במקורות רבים אחרים: ריבונו של עולם פתח לנו את הפתח לארץ ישראל. כל זמן שהוא רצה שלא נבוא לכאן אז גם מבחינה מעשית לא היינו יכולים לבוא.

במשך ההיסטוריה נעשו ניסיונות של יהודים לעלות ארצה, ואף היה ניסיון להקים צבא בארץ ישראל - אך כל הניסיונות הללו נכשלו כי עוד לא הגיעה העת, עוד לא היינו ראויים לקדושת הארץ. אולם **בדורות האלו ריבונו של עולם,**

שהוא ורק הוא בוחן כליות ולב, והוא יודע מה קורה בנשמת האומה, הוא פותח לנו את הפתח. נוצרה הזדמנות לבוא לארץ ישראל, ורואים בבירור את הסייעתא דשמיא המדהימה שיש בחזרה הזו לארץ. זו ההוכחה לכך שהאומה בפנימיותה כבר מוכנה לגאולה.

צריך לחזור ולשנן אין ספור פעמים: אסור להתבלבל ממראה עיניים חיצוני בלבד! אכן יש להתייחס למציאות החיצונית, אך חייבים לזכור שזהו רק הלבוש, וישנם דברים עמוקים יותר.

הרב קוק מגלה לנו סוד גדול: העובדה שאנחנו רואים במאתיים השנים האחרונות שריבוננו של עולם מסייע לנו לבוא לארץ ישראל, מוליד בתוכנו כוחות גדולים ועושה עימנו ניסים ונפלאות - זו הוכחה שהאומה בפנימיותה כבר מוכנה לגאולה, לקדושת הארץ, להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש!

סדר הגאולה

אכן, זה עדיין לא יוצא לפועל אבל יש ראיות רבות מהנביאים וממקורות נוספים לכך שסדר הגאולה הוא מהחומר אל הרוח.

אביא כאן רק את המקור המפורסם ביותר בספר יחזקאל פרק לו. כך אמר הנביא לעם ישראל:

"כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה, לֹא לְמַעַנְכֶם אָנִי עֹשֶׂה, בֵּית יִשְׂרָאֵל. כִּי אִם־
לְשֵׁם־קִדְשִׁי אֲשֶׁר חִלַּלְתֶּם, בְּגוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאתֶם שָׁם. וְקִדְשֹׁתַי אֶת־שְׁמִי
הַגָּדוֹל, הַמְּחַלֵּל בְּגוֹיִם... וְלִקְחַתִּי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם, וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־
הָאָרְצוֹת, וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם, אֶל־אֲדַמְתְּכֶם. וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים,
וַיְטַהְרְתֶם. מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל־גִּלּוּלֵיכֶם, אֲטַהֵר אֶתְכֶם. וְנָתַתִּי לְכֶם
לֶב חֲדָשׁ, וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֶּן בְּקִרְבְּכֶם... וְהֵייתֶם לִי לְעָם, וְאֲנִי אֶהְיֶה לְכֶם
לֵאלֹהִים".

הנביא יחזקאל אומר במפורש שהגאולה מתחילה כאשר בפועל אנחנו עדיין לא ראוים! ואכן, יש חילון, ויש השכלה וקיימות בעיות רבות, ואלה שמסתכלים רק על מה שנראה לעיניים - מתבלבלים. אבל הנביא ברוח נבואתו מלמד אותנו שמגיע זמן שבו צריך לקדש את שם ה' על אף שעם ישראל אינו ראוי, ואז מתחילה הגאולה.

מתוארים כאן שני שלבים: בשלב הראשון "ולקחתי אתכם מן הגויים, והבאתי אתכם אל אדמתכם" - זהו שלב קיבוץ הגלויות. שלב שני - "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ונתתי לכם לב חדש, ורוח חדשה אתן בקרבכם". הרב צבי יהודה זצ"ל היה אומר: 'מקלחת עושים בבית'. הנביא מלמד אותנו ששיבת ציון וגאולת עם ישראל מתחילות עוד לפני שעם ישראל חוזר בתשובה, ופה בארץ ישראל יתקיים "וזרקתי עליכם מים טהורים".

אני הקטן מוסיף על דברי הרצי"ה: מדוע מקלחת עושים בבית? מה גנוז בסדר הזה של הגאולה? כנראה שאנחנו צריכים את קדושת ארץ ישראל, וחשוב יותר - את הרוח הכללית של האומה, כדי לשוב אל ה'.

תחיית המתים של עם ישראל

גאולת עם ישראל מובילה אל הרובד השלישי שהוא פסגת הכל.

הדברים מבוארים בפרק לז המפורסם בספר יחזקאל. יש מי שמפרש אותו על תחיית המתים הפרטית, אך ברור שמדובר כאן גם על התחייה הכללית, וכאן עלינו לשים לב לדברים הנאמרים:

”וַיֹּאמֶר אֵלַי הַנְּבֵא עַל הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת שְׁמָעוּ דְבַר ה' . כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הֲנִי אֲנִי מְבִיא בָכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם . וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גְּדִים וְהָעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי ה' ... וְהִנֵּה רָעַשׁ וְתִקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עֶצְמוֹ... וְהִנְבֵּאתִי כְּאֲשֶׁר צִוִּנִי וְתִבּוֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיְחִיּוּ וַיַּעֲמְדוּ עַל רַגְלֵיהֶם חֵל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד.”

וכדי שלא נטעה, הקב"ה מסביר ליחזקאל את פשר הנבואה:

”וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כֹּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל הֲמָה הֲנִי אֹמְרִים יְבֹשׁוּ עֲצָמוֹתֵינוּ וְאִבְדָּה תִקְוֹתֵינוּ נִגְזְרְנוּ לָנוּ.”

אומרים אנשים: הייתכן? הרי אין דבר כזה בהיסטוריה שאחרי אלפיים שנות גלות בהם דרסו ורמסו אותנו בכל מקום, נוכל לקום לתחייה כעם!?

”לָכֵן הַנְּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' הֲנִי אֲנִי פֹתַח אֶת קְבֻרֹתֵיכֶם וְהָעֲלֵתִי אֶתְכֶם מִקְבֻרֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל... וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וְחַיִּיתֶם וְהִנְחֵתִי אֶתְכֶם עַל אֶדְמַתְכֶם וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם ה'.”

כדי להבין זאת ברצוני לצטט מדברי הרצי"ה:

”האי יומא דקא גרים! אומץ הגבורה ועוז הרוח הזה של אנשי צבוריותנו, אשר נתכנסו ביום ה' אייר בבית המשכיות בתל אביב והודיעו אל

מרחבי העולם כולו וממשלותיו כי יש מדינת ישראל – אחד הוא עם רוח הגבורה הנשגבה של גיבורי צבאותינו קדושינו... אחד הוא מתוך המקור של אוזר ישראל בגבורה ועוטר בתפארה... אשר הפיח בתוכנו אלהי אבותינו קורא דורותינו, הוא הנהו יסודם ושרשם של כל הניסים והנפלאות...

רוח הגבורה הזו נמשך ממקור הנשמה של כנסת ישראל כולה וממרומי מעמקיה" (לנתיבות ישראל, מאמר לתוקף קדושתו של יום עצמאותנו).

ב-ה' באייר תש"ח קרה דבר מדהים. יום קודם לכן, בד' באייר, היינו עם מפולג, חצוי למפלגות עם כעסים ומאבקים על סף מלחמת אחים ממש. אך בה' באייר קרה דבר מופלא. כל המפלגות, החילוניים והדתיים, הרוויזיוניסטים והקמוניסטים, כולם יחד חתמו על מגילת העצמאות. **עם ישראל, כעם - קם לתחייה, זהו נס הניסים!**

ביום שנחרב בית המקדש ויצאנו לגלות, הפסיק עם ישראל כעם להופיע על במת ההיסטוריה. אמנם היו יהודים רבים פזורים בגלויות השונות והיו קהילות יהודיות - אך עם ישראל לא התקיים כעם⁴.

למי שנולד בשנים האחרונות קשה להבין את הנס והפלא שבדבר, שחזרנו להיות עם, גוי אחד בארץ. ורק מכוח היותנו גוי אחד בארץ כשירושלים במרכזה - רק מכוח זה יש לנו חיים! לכן "זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו", כי ביום הזה הופיעה רוח ה' על נבחריו הציבור, ונגילה ושמחה בה' שעשה לנו את כל הניסים והנפלאות הללו.

4. על העובדה הזו בנוי השקר של הנצרות והאסלאם, גם הטענה המופרכת המופיעה באמנה הפלסטינית שהיהדות אינה לאום אלא דת, יכולה בכלל להיאמר רק בגלל אלפיים שנות גלות הללו.

במה זכה דורנו לגאולה

אביא עוד מקור אחד מופלא מהרב קוק זצ"ל:

"שואלים במה זכה דורנו לגאולה. התשובה פשוטה היא, הוא זכה מפני שעסק במצוה היותר גדולה שבכל המצוות, במצוה השקולה ככל התורה כולה, מפני שהוא עסק בגאולת ישראל" (קובץ ז, רא).

הרב שואל במה זכה דורנו למה שלא זכו כל הדורות? רש"י, הרמב"ן, האר"י, הבעש"ט והגר"א, וכל גדולי ישראל לא זכו לגאולה כפי שזכינו אנחנו!

תשובתו היא מדהימה: דורנו זכה מפני שעסק במצווה הגדולה ביותר ששקולה כנגד כל התורה - מצוות גאולת עם ישראל. הצלת עם ישראל היא המצווה הגדולה ביותר, כי ללא קיומו של עם ישראל לא תתקיים התורה, זאת משום שריבונו של עולם נתן לנו את התורה אך ורק במטרה שנהיה ממלכת כהנים וגוי קדוש.

והרב מוסיף ואומר:

"ולא רק עסק, אלא הוא עוסק ויעסוק בלא הרף בגאולתו, וכח אלהי זה מרוממהו ומשגבהו בישועה".

אנחנו ממשיכים לעסוק ונעסוק בזה כל חיינו, וכאשר אנשים מלאים גבורה באים לעסוק בגאולת ישראל אז הקב"ה לא נוטש אותם, נהפוך הוא, הקב"ה מפיהם בהם רוח גבורה ותבונה ועושה להם ניסים.

והרב מוסיף עוד פרט חשוב מאוד. יש מי שעומדים ונמנעים מליטול חלק בפעולות הגלויות המביאות את הגאולה, ויש אף כאלה המתנגדים להם. הרב אומר שגם לאלו תפקיד חשוב:

"גם כל אלה שעומדים מרחוק או שמתנגדים לכל הפעולות המביאות את הגאולה הגלויה, גם הם בכלל הזוכים הם, מפני שעל ידי תביעותיהם התוכן של התעסקות הגאולה מתבהר ומתברר יותר, ונעשה יותר זך, יותר מאיר, יותר חיוני ויותר ישראלי אמיתי, יותר שואב ממקור החיים הטהורים המפכים ממקור ישראל, ממעין היוצא מבית ד'. ישבעו מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם".

כל הכוחות שבגלוי כרגע פועלים נגדנו - מאת ה' הם באים, וזאת במטרה לחזק ולרומם את הקומה הרוחנית שלנו. הם באים במטרה להעמיק את שליחותינו.

הגאולה היא עניין גדול מאוד ויש להבין זאת היטב, ואם אנו עדים להתנגדות של אנשים או קבוצות מתוך עם ישראל לגאולה המיוחלת, סימן הוא שאנחנו לא הוצאנו מהכוח אל הפועל את כל החכמה, הגבורה, הטהרה והקדושה הנדרשת בשביל הגאולה השלמה. הכוחות המתנגדים הללו אף הם מסייעים לגאולה כי הם מאלצים אותנו להתעלות.

ויש להוסיף שוודאי שכל מי שבוחר לגור במדינת ישראל, לשרת בצבא ולהיות חלק ממה שאנו עוברים כאן, אומר למעשה: 'זה הבית שלי, זה המקום שלי' - ובכך הוא מוכיח שנשמת כלל ישראל מאירה בו, והוא ראוי והוא זכאי, ואנחנו מחבקים אותו יחד עם כל עם ישראל. וביחד כולנו שמחים ביום המופלא הזה!